

Covid-19 Pandemisi Bağlamında Risk Toplumunda Ev ve İktidar İlişkileri

Zeynep Dilekli Karatay¹
ORCID: 0000-0002-9056-7283

Ahmet Ayhan Koyuncu²
ORCID: 0000-0002-5401-7647

Öz

Mekân, insanların eylemleri, inanç dünyaları, sosyal ilişkileri gibi önemli sosyal ve kültürel kodlarıyla süslenerek inşa edilmektedir. Mekânlar sadece birer binadan veya taşlardan oluşan maddi varlıklar değildir, aynı zamanda toplumların kolektif bilincini taşıyan kültürel unsurları da barındırmaktadır. Özellikle bu manevi unsurları bünyesinde barındıran temel mekânlardan biri de evlerdir. Sosyo-mekânsal bir unsur olarak evler, her coğrafyanın ihtiyaç ve şartlarına göre şekillenmektedir. Her ne kadar şekilsel olarak değişse de hepsinin ortak özelliği, maddi veya manevi duygusallığın yoğun olarak yaşandığı mekânlar olmasıdır. Bu benzerlikler özellikle risk toplumunda daha belirgin bir biçimde görülmektedir. Her şeyden önce korku kültüründe veya risk toplumunda en güvenli mekânlar evler olmuştur. Fakat evler, hiçbir zaman toplumsal hayatta ve kamusal mekânlarda bireyleri tahakküm altına alan iktidar ilişkilerinden bağımsız bir okumaya tabi tutulamaz. Özellikle iktidarın söylem ve pratiklerle, hayatın her alana müdahalesi “ev” içeri-sindeki ilişkilere de yansımaktadır. Foucault’un analizinde olduğu gibi modern dönemde iktidar makro yapılarda olduğu kadar en basit ilişkilerde dahi bulunarak mikro yapılarda da varlığını sürdürmektedir. Bütün bunlardan hareketle yapılmak istenen bu çalışma ev ve iktidar ilişkilerini detaylı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır ve özgün bir konu olması nedeniyle literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Risk toplumu, korku, korku kültürü, iktidar, ev

¹ Dr., Bağımsız Araştırmacı, Sosyoloji Bölümü, E-posta: zeynepdilekli3@gmail.com

² Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, E-posta: ahmetakoyuncu@hotmail.com

In The Context of the Covid-19 Pandemic Home and Power Relations in The Risk Society

Zeynep Dilekli Karatay³
ORCID: 0000-0002-9056-7283

Ahmet Ayhan Koyuncu⁴
ORCID: 0000-0002-5401-7647

Abstract

The place is being built by decorating it with important social and cultural codes such as people's actions, belief worlds, social relations. In particular, one of the main places that contains these spiritual elements is houses. As a socio-spatial element, houses are shaped according to the needs and conditions of each geography. Although they change in form, the common feature of all of them is that they are places where material or spiritual sensuality is experienced intensively. These similarities are especially evident in the risk society. First of all, houses have been the safest places in a culture of fear or a risk society. But houses can never be subjected to a reading independent of the power relations that dominate individuals in social life and public spaces. In particular, the intervention of power in discourse and practices in all areas of life is also reflected in the relationships within the "home". Based on all these, this study aims to analyze the relations between home and power in the risk society in detail and it is thought that it will make an important contribution to the literature because it is an original topic.

Keywords: Risk society, fear, culture of fear, power, home

³ Dr., Independent Researcher, Department of Sociology, E-mail: zeynepdilekli3@gmail.com

⁴ Assoc. Prof. Dr., Afyon Kocatepe University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology, E-mail: ahmetakoyuncu@hotmail.com

Giriş

İnsanların en temel ihtiyaçlardan biri kuşkusuz “güvenlik” olmuştur. İlkel kabileler de dâhil olmak üzere insanlar bu ihtiyacını karşılayabilmek için çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Güvenlik, korunma, mahremiyet, inanç, ilişkiler gibi olguların neticesinde ise “mekânlar” inşa edilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla mekânlar insan ilişkilerinden bağımsız bir şekilde değerlendirilemezler. İnsanlar tarafından inşa edilen en temel mekânlardan biri de evler olmuştur. Evler aile içi ilişkilerin, toplumsal hayatın kargaşası içerisinde dinlenmenin, kamusal alanlardaki çevresel veya sosyal risklerden kaçınarak korunmanın temel merkezi konumunda olan önemli sosyal mekânlardır.

Özellikle modern sonrası günümüz toplumlarını nitelendirmek için ortaya atılan (elbette birçok farklı nitelermeler de mevcut olmakla birlikte) Risk Toplumunu kuramı, risklerin geleneksel dönemden farklılaştığını belirterek, uluslararası boyutlara evrildiğini, küresel ölçekte çeşitli risk türlerinin oluştuğunu, günümüz risklerinin sınırlarının belirsiz, istikrarsız, öngörülemeyen, denetlenemeyen özellikleri barındırdığını vurgulayarak, artık bu dönemde yaşamının risklerle dolu bir hayatı kabul etmenin şartı olarak görmektedir.

Risklerle dolu bir dünyanın en endişe yaratan yönü ise bir korku kültürü yaratmasıdır. Korku kültüründe ise bireyler her türlü uyarana karşı bir paranoya geliştirme ve ihtiyatlı davranmak zorunda oldukları hissiyle hareket etmektedirler. Çünkü karşılaşılan risklerin yaratmış olduğu korku kültürü, insan ilişkilerine kadar her şeyi etkileyebilme gücüne sahiptir. Artık bireyler için hiç kimse ve hiçbir yer güvenli değil ve herkes birer tehlikedir. Günümüzde Covid-19 pandemisi ile birlikte yaşanan süreçler bunun en somut örneğini oluşturmaktadır. Bilinen çeşitli hastalıklar (örneğin sigara içmenin sebep olduğu ölümler gibi) Covid-19’dan belki de daha çok ölüme neden olduğu halde insanlar Covid-19 pandemisi karşısında bir korku ve panik halinde olmuşlardır. Bu durumun en temel nedenleri arasında insanların Covid-19’un nasıl ve ne şekilde bir ölüme yol açacağını bilmemesi, ani ölüm beklentisinin yaratmış olduğu korku, hemen hemen bütün dünyada kamu ve özel kurum yetkililerinin Covid-19 hakkında ileri sürmüş oldukları söylemler, almış oldukları önlemler ve bazı kesimlerce ortaya atılan (laboratuvardan çıktığı vb. gibi) çeşitli teori-

ler, Covid-19'un küresel bir salgın olarak ilan edilmesi, toplumun her kesimini ve hayatı bütün yönleriyle etkilemesi gibi durumlar sayılabilir. Özellikle kamusal alanlar ve sosyal ilişkiler "virüsü yayma" açısından tehlikeli görülmüştür ve hem iktidarların söylem ve zorlamalarıyla hem de kişisel kararlarla bu alanlardan ve ilişkilerden uzaklaşarak "en güvenli" yerler olarak önerilen evlere çekilmeler hızlanmıştır. Buradan hareketle elbette olumsuz yönleri veya dezavantajları mevcut olmakla birlikte risk toplumunda en güvenli mekânların evler olduğunu söylemek pek de yanlış olmayacaktır. Pandemi sürecinde hem kamu ve özel sektör bağlamında hem de sosyal ilişkiler bağlamında ev, işlevsel bir önem kazanmıştır ve toplumsal hayatın aksamasını engelleme potansiyelini içerisinde barındırmıştır. Başta ilişkiler olmak üzere, eğitim, sağlık, ekonomi gibi bütün alanlarda (geçici de olsa) tampon kurum olma özelliğini bir kez daha göstermiştir. Bu yönüyle diğer alanlarda olduğu gibi evin de iktidar ilişkilerinden bağımsız bir okunmaya tabi tutulması imkânsızdır. Bütün bunlardan hareketle çalışma covid pandemisi bağlamında risk toplumunda ev ve iktidar ilişkilerini sosyolojik bir şekilde analiz etmeye çalışmaktadır. İki bölümden oluşan çalışmanın birinci bölümünde risk toplumu özellikle Beck ve Giddens dikkate alınarak detaylı bir şekilde açıklanmaya çalışılmış, ikinci bölümünde ise ev ve iktidar ilişkileri Foucault'un iktidar analizleri referans alınarak detaylı bir şekilde tartışılmıştır. Beck ve Giddens'in risk toplumu kuramı ile Foucault'un iktidar analizlerinin ontolojik temelleri farklı olmakla birlikte çalışmadaki temel amaç risk toplumu kuramından kast edilen asıl şeyin ne olduğunu tartışmak ve risk toplumu içerisinde iktidar ilişkilerinin nasıl ve ne şekilde görüldüğünün arka planını Covid-19 pandemisi bağlamında "ev" üzerinden aktarmaktır. Sonuçta iktidar her dönem olduğu gibi risk toplumunda da mevcudiyetini korumaktadır.

Risk Toplumu

Modern sonrası günümüz toplumunu betimleyebilmek için pek çok kavram kullanılmaktadır. Bunlar genel olarak neo-modernizm, üst-modernizm, ağ toplumu, gösteri toplumu, post-modern toplum, bilgi toplumu veya risk toplumu gibi çeşitli kavramsallaştırmalardır. (Şimşek, 2016, s. 131-143; Çiçek, 1996, s. 57). Bu kavramsallaştırmalar içerisinde giderek yaygın bir biçimde konuşulan ve literatürde de daha fazla yer edinmeye başlayan ise modernliğin kendi çelişkilerinin ve tıkanmasının bir ifadesi olan Risk Toplumu'dur. Ulrich Beck'in ortaya atmış olduğu Risk Toplumu sonrasında da Anthony Giddens tarafından geliştirilen önemli

bir kuram olmayı başarmıştır (Saf, 2017, s. 163). Kurama göre insanların bilgi seviyesindeki artışla orantılı olarak korkuları ve karşılaştığı riskleri de artmaktadır.

Modernliğin sonuna gelindiğini savunan düşünürlerin aksine Beck ve Giddens, modernliğin bitmediğini ve içinde yaşadığımız dönemin aslında modernliğin ta kendisi olduğunu iddia etmektedirler. Hatta Beck'e göre risk kavramı refleksif modernlikle doğrudan bağlantılıdır. Ona göre (2011a, s. 25) "bizatihi modernleşmenin doğurduğu tehlikeler ve emniyetsizliklerle sistemli mücadele" şeklinde bir risk tanımı yapılabilir.

1990'lı yıllardan itibaren gelişmeye başlayan "Risk Toplumunu" kavramsallaştırması, toplumsal yaşam içerisinde riskin giderek yaygınlaştığını ifade etmek amacıyla kullanılmıştır. Başka bir ifadeyle, 21. yüzyılda oluşan yeni toplumsal yapıdan hareketle modernizmin dönüşümünü analiz etmek amacıyla ortaya atılan bu kuram, hemen hemen bütün toplumları etkisi altına alan modernizmin denetlenememesinin gelecekte çeşitli risk ve felaketlere neden olacağı tezini savunmaktadır (Saf, 2017, s. 163). Toplumsal değişmeyi modernite öncesi, basit modernite ve düşünümsel modernite olarak ele alıp değerlendiren Beck'e göre basit modernlik sanayinin gelişmesine, düşünümsel modernlik (reflexive modernity) ise risk toplumunun çıkışına denk gelmektedir (Yıldırım, 2008, s. 77). Kendi ifadesiyle "risk kavramı dönüşlü (reflexiv) modernleşme kavramıyla doğrudan bağlantılıdır (Beck, 2011a, s. 25). Günümüzde artık riskler modernleşmenin sebep olduğu tehlikeler yumağına dönüşmüştür ve modernleşmenin itici gücüyle şüphelerin de küreselleşmesi olarak okunabilir (Beck, 2011a, s. 25).

Risk Toplumunu kuramının temelinde risk kavramı yer almaktadır. Çünkü Beck ve Giddens'a göre içerisinde yaşadığımız dönemi niteleyen en doğru kavram "risk"tir. Beck (2011b, s. 50)'e göre modern toplum bir risk toplumdur. Riskler çoğunlukla belirli bir coğrafi bölgede ortaya çıkmasına rağmen sadece orayla sınırlı kalmamakta ve bütün dünyayı etkileyecek şekilde evrensel bir boyuta ulaşmaktadır (Beck, 2011a, s.49). Bu iddialardan hareketle "risk kavramı, suç ve ceza, çevre ve sosyal teori başta olmak üzere, geniş yelpazedeki konu alanları içinde kullanılmıştır" (Giddens ve Sutton, 2020, s. 115-116). Beck, yaşadığımız dönem için risk kavramını kullanmasına rağmen risklerin modernlikle birlikte değil aksine oldukça eskiye dayandığını belirtmektedir. Yani riskler, hemen hemen her dönemde olmuştur ancak geçmiş dönem risklerinden farklı ola-

rak günümüz toplumlarındaki risklerin boyutu ve türü değişmiştir. Günümüzde iki tip riskten bahsetmek mümkündür. Birincisi dışsal risk ikincisi ise imal edilmiş/yaratılmış/algılanan risktir. Birinci tip riskler dışarıdan kaynaklanan, geleneğin ya da doğanın sabitliklerinden kaynaklanan risklerdir. Yani depremler, sel felaketi, salgın hastalıklar, vs. gibi dış dünyada gerçekleşen riskleri ifade eder. İkinci tip risk ise gelişmekte olan bilgilerimizin dünya üzerindeki etkisi ile yaratılmıştır (Beck, 2011a; Giddens, 2000, s. 40). Günümüz toplumlarındaki riskler geleneksel toplumlarda olduğu gibi yerel olmakla sınırlı değildir, yerel risklerin yanı sıra küresel boyutlarda da riskler görülmektedir (Beck, 2011a). Farklı sosyal olgu/olaylar gibi günümüzde riskler de küreselleşmiştir. Bunun yanı sıra modernleşmenin sonucu olarak belirsizlik ve denetimsizlik öngörülemez ve çeşitli boyutlara ulaşan gizli ve açık riskler yaratmıştır (Soydemir, 2011). Giddens (2009, s. 82-83) bu tür riskleri yüksek maliyetli riskler olarak tanımlamakta ve bu tür risklerin maliyetini hesap etmenin, yani sonuçlarını test etmenin hiçbir yolu olmadığını, işlerin ters giderse sonucun felaket olacağını ifade etmektedir.

Risk Toplumu'nda öngörülemez riskler, belirsizlik durumu, denetimin zorlaşması gibi nedenler bir "korku kültürü" yaratmaktadır. Korku, "beklenmedik ve öngörülemez bir durumla karşılaşan insanın, zihnini yoğunlaştırmasını sağlayan bir mekanizmadır" (Furedi, 2017, s. 8). Korku kültürünün birçok önemli sonucu olmakla birlikte en olumsuz sonuçlarından biri yaşanan bir olayın büyütülerek adeta bir ölüm kalım meselesine dönüştürmesidir. Çünkü çevresel risklerin yanı sıra gündelik hayatımızda her an ve beklenmedik bir şekilde karşımıza çıkan günlük risklerin doğurduğu günlük korkularımız da mevcuttur. Risklerin belirsiz ve hesaplanamaz olması ise yaratmış olduğu korku kültürü ile insan ilişkileri dahil toplumsal hayatın bütün yönlerini etkileyebilme potansiyelini barındırmaktadır. Dolayısıyla korku kültürü insanları birbirine yabancılaştırmaktadır ve bireyi çaresiz bırakmaktadır. Korku kültürü ile birlikte birey özerkliğini daha doğrusun öznelliğini kaybederek nesneleşmekte ve deney yapma gibi birçok kabiliyeti ortadan kalkmaktadır.

Furedi'ye göre günümüzde artık herhangi bir kamusal alana çıkmak zaten bu risklerin göze alındığının bir kabulüdür. Bu durumun farkında olan birey de artık hiçbir kamusal mekânı veya sosyal ilişkiyi güvenli görmemekte ve yeni güvenlik arayışlarına girmektedir. Furedi, dört bir yanını risklerin sarmış olduğu bireyin bu risklerden kaçınması yerine on-

larla mücadele etmesini ve kendi insani yetilerine sahip çıkılması gerektiğini ısrarla vurgulamaktadır. Çünkü Furedi (2017)'ye göre risk almanın riskleri olduğu gibi risk almamanın da çeşitli riskleri vardır. Dolayısıyla Korku Kültürü'nde veya Risk Toplumu'nda risk almaktan veya risklerden kaçan bireyin en güvenli mekânı ise evi olmuştur. Yakın tarihte bunun en güzel örneği ise Covid-19 pandemiden sonra yapılan çeşitli uyarılar, geliştirilen söylemler ve yaşanan süreçlerde görülmektedir.

Risk Toplumunda Ev ve İktidar İlişkileri

İnsan ürünü olarak inşa edilen mekânlar, toplumsal ilişkileri bünyesinde barındıran güçlü sosyal yapılardır. Bu yüzden toplumsal, siyasi, sosyal, kültürel, dinsel vb. unsurları bünyesinde barındıran mekânlar, toplumların kolektif hafızasının taşıyıcısı niteliğindedir. Bu mekânların en önemlilerinden biri ise ev olmuştur. Evler, hemen hemen bütün dönemlerde toplumsal yapının bir alt yapısı olarak önemli işlevler görmektedir. Köy ve kentler de evler üzerine inşa edilmektedir. Toplumsal ilişkilerin mikro ve en önemli ilişki alanı olan evler ayrıca güçlü bir sosyalleşme alanıdır. Bu nedenle ev, insanların barınma, güvenlik, beslenme gibi çeşitli ihtiyaçların karşılandığı mimari yapılar olmanın ötesinde toplumsal ilişki ve eylemlerin de mekânıdır (Yıldırım, 2010, s. 13).

Özellikle önemli kent mekânlarından biri olarak evlerin ekonomik ve toplumsal koşullara göre değişim gösterdiğini söylemek mümkündür. Çünkü ekonomik gelişmeler ve sanayi ile birlikte kırdan kente göçler hızla atmıştır ve bu da kente fazlaca gelen insanların barınma ihtiyaçlarını karşılamak için inşa edilen evlerin yapısını ve boyutunu da değiştirmiştir (Yörükan, 2006, s. 40). Örneğin modern kentlerde inşa edilen yüksek katlı apartmanlar bu değişimin bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Apartmanlar kitlesel düzeyde barınma ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla birden çok evden ve her ev de birden fazla odadan oluşacak şekilde tasarlanmış modern mimari yapılardır. Evlerin sayıca artması ise evlerin içerik olarak küçülmesine neden olmuştur. Evlerin boyutunun giderek küçülmesi ile birlikte de daha çok bölüme ayrıldığı görülmektedir. Salon, balkon, yatak odası, çocuk odası, mutfak, banyo, tuvalet gibi çeşitli bölümler eklenerek bölümlere ayrılmıştır.

Evlerin bahçelerle, yollarla, sokaklarla ve komşularla ilişkisi sosyal merkezlere olan mesafesi ise toplumların ilhamlarına, biçim ve sosyal organizasyona bağlıdır (Cansever, 2013, s. 24). Evlerin biçim ve organizas-

yonu toplumdun topluma hatta aynı toplumun farklı tarihsel dönemlerinde dahi değişmiş olsa bile özellikle korkunun ve risklerin hâkim olduğu günümüz toplumlarında ev en güvenli mekânlar olarak tekrar işlevselliğini kazanmıştır. Özellikle Covid-19'un pandemi ilan edilmesinden sonra bireylere kamusal alanlardan çekilip evde kalmaları için yapılan uyarılar veya üretilen çeşitli söylemler bunun en önemli somut örneklerinden biri olmuştur.

Postmodern dönemin modernizmden çok da farklı olmadığını belirten Bauman, akışkan toplum kavramsallaştırmasını kullanmayı tercih ederek içinde bulunduğumuz dönemin aslında belirsizlik ve güvensizlikle dolu olduğunu vurgulamıştır. Ona göre moderniteye ait pratikler de bu anlamda son bulmamıştır (Bauman, 2003). Bu belirsizlik durumu ise insan davranışlarına kadar her alanda etkisini gösterebilmektedir. Benzer şekilde Risk Toplumu kuramının temel niteleyicisi olan risk, belirsizlik, güvensizlik, korku ve öngörülemezlik gibi durumlar insan yaşamını çeşitli şekillerde yönlendirebilmektedir. Risk toplumlarında ülkelerin kendi sınırlarına çekilmesi gibi insanlar da kendi sınırları olan evlerine çekilebilmektedir. Örneğin Covid-19 pandemisinden önce ailevi ve toplumsal ilişkiler daha çok ev dışında yürütülmekte yani sosyal veya toplumsal hayat daha çok evden ayrı veya evden uzak bir şekilde devam ettirilmekteydi. (Güven, 2020). Fakat pandemi sonrası hızlı bir şekilde eve dönüşler başlamıştır. Bu süreçte eve dönüşlerin çoğu gönüllülük esasına yani rızaya dayalı olmuş olsa da toplumun bir kısmı için zoraki bir şekilde olmuştur. Fakat her ne şekilde olursa olsun eve dönüşlerin ortak amacı korku kültürünün yaratmış olduğu risklerden kaçınmaktır. Özellikle iktidarlar tarafından vurgulanan bu durum toplumun çoğunluğunu eve yönlendirmede etkili bir araç olmuştur. Bu noktada denilebilir ki risk toplumunda ev dahil hemen hemen hiçbir şey iktidar ilişkilerinden bağımsız bir şekilde okumaya tabi tutulamaz.

İktidara dair önemli tespitleri olan Foucault'un analizlerinde iktidarın temel iki özelliği bulunmaktadır. Bunlar, her yerde olması ve aşağıdan yukarıya doğru olmasıdır. Yukarı ile devlet gibi makro kurumlar, aşağı ile de gündelik hayat ilişkileri gibi mikro alanlar ifade edilmektedir (Dölek, 2018, s. 132-133). Bütün eylemlerimiz, konuşmalarımız, tepki biçimlerimiz bütün bunların hepsi bize iktidarın alanlarında olduğumuzu bize hatırlatan ve bu şekilde iktidarı tekrar ve tekrar üreten durumlardır. Yine evlilik kurumu, camiler, memurlar bunların hepsi de iktidarın amacı doğrultusunda hareket etmektedir ve hiçbiri sivil alanlar veya kişiler değildir

(Yardımcıoğlu ve Kaplan, 2018, s. 77-87). Yaşanan süreçle birlikte aslında evlerin de bildiğimiz kadar sivil olmadığını söyleyebiliriz. Evler, pandemi sürecinden dolayı kamusal alanlardan çekilen bireylerin pratiklerinin mekânsal olarak yönetildiği yerler olmuşlardır. Ev içerisinde de olsa sosyal mesafe, izolasyon, hayat eve sığar söylemi, hayat eve sığar uygulaması (HES) gibi kavramlar veya uygulamalar aslında iktidarın dolaylı yoldan bizi yönetme ve kontrol etme araçları olarak işlev görmüştür. Foucault'ya göre söylemler iktidarın bir yansımasıdır ve iktidar söylemler üzerinden kendini tekrar ve tekrar inşa etmektedir. Foucault için "iktidar söylemin dışında değildir. İktidar, söylemin ne kaynağı ne kökenidir. İktidar, söylem boyunca işleyen bir şeydir" (Foucault, 2011, s. 182). Dolayısıyla iktidar aracı olan söylemler de belirli kurallar dahilinde oluşturulmaktadır. Yine Foucault, iktidarın hem baskı hem de yönlendirmeye insanları ve ilişkileri üzerinden kendini yeniden ürettiğini ifade etmektedir. Bu nedenle özellikle baskı uygulayan olarak bilinen iktidar yalnızca baskıdan ibaret değildir, bunun yanı sıra iktidar arzuları yaratarak, bilgiyi üreterek ve zevkleri de kışkırtarak daha derinlere nüfuz etmektedir yani yönlendirmeler ile daha çok nüfuz edebilmektedir (Foucault, 2012, s. 49).

Foucault'ya göre modern dönemde iktidar bireyleri bütün yönlerden kuşatmıştır, hayatın her alanında mevcuttur ve bireylerin düşüncelerine, ilişkilerine, bedenlerine, genlerine ve hücrelerine girmeyi başarmıştır. "Biyo-iktidar çağında insanlar, bireyler olarak değil, düzene sokulması ve disipline edilmesi gereken bedenler olarak görülmektedir. Ordu, aile (ev), akıl hastanesi, hapishane ve okul gibi kurumlar bedenleri normalleştirerek üretim süreçlerine katılmalarını sağlayan kurumlar olarak görev yapmaktadırlar" (Bilişli ve Çakmak, 2019, s. 326). Pandemi sürecinde de iktidarlar bu kurumların işlevlerini evlere taşımıştır ve bütün bu ilişkileri de evden yürütme kararı almıştır. Kamu ve özel sektörün her ikisi de toplumsal işleyişi geçici de olsa (kalıcı hale getirmek isteyenler elbette olabilir) eve taşımıştır. İktidar özellikle kamusal alanlarda bireye tahakküm kurmaktadır. Pandemi dolayısıyla kamusal alanın eve taşınması beraberinde iktidarın da bu kamusal alanlara girmesini kolaylaştırmıştır ve söylem ve uygulamalarıyla da iktidar yeni bir kamusal alan olan ev içerisinde de kendisini yeniden üretebilmeyi başarmıştır. Çünkü Foucault'un analizlerinde olduğu gibi iktidar bir ilişki biçimidir ve özneler de bu ilişki biçiminin bir sonucudur. Dolayısıyla ev risk toplumlarında oluşan korku kültürü açısından güvenli bir alan sağlaması, toplumsal hayatın işleyişini

sağlaması, kamusalılığın çökmesini engellemesi daha doğrusu yeni kamu-sallıklar yaratması, aile içi ilişkileri farklı bir boyuta taşınması, ev veya aile içi rollerin tekrar gözden geçirilmesine olanak sağlanması, iktidara yeniden kendini üretebilme şansı vermesi gibi sebeplerle tekrar önem kazanmıştır. Evler bu süreçte belki de hiç olmadığı kadar işlevsel ve de önemli bir mekân olmuştur. Günümüz risk toplumunda yaşanan pandemi sürecinde de hem bireylerin korkularını dizginlemek hem de toplumsal hayatın aksamadan devam etmesini sağlamak amacıyla eve birçok yeni işlevsel özellikler yüklenmiştir. Bunlardan birkaçına Türkiye üzerinden örnek vererek değinecek olursak;

Güvenli bir mekân olarak ev: Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi incelendiğinde insan için sırasıyla fiziksel (nefes alma, yemek, su, uyuma, boşaltım....), güvenlik (beden, iş, kaynaklar, aile, ahlak, sağlık, mülkiyet güvenliği...), sevgi/ait olma (arkadaşlık, aile, mahremiyet...), saygı (özsaygı, özgüven, başarı, başkalarına saygı, başkalarından saygı...) ve son olarak da kendini gerçekleştirme (ahlak, doğallık, yaratıcılık, önyargılı olmama, problem çözme, hakikatin kabulü...) gibi ihtiyaçların olduğu görülmektedir (Gürcan, 2013). Hiyerarşide belirtilen güvenlik, aile, mahremiyet gibi ihtiyaçlar insanları, kendilerini ve sevdiklerini (daha doğrusu sahip olduklarını) koruyabilecekleri kapalı alanlara- güvenli ortamlara yani "mekân" inşasına itmiştir. Herhangi bir riskle karşılaşan bireylerin sığınağı olarak da evler inşa edilmiştir. Dönemsel olarak risklerin boyutu farklı olmakla birlikte bilginin artmasına bağlı olarak artan riskler, Risk Toplumu diye de nitelendirilen günümüz toplumunda, güvenli mekânlar olarak eve olan ihtiyacı ve evin önemini bir kat daha arttırmıştır. Covid-19'un pandemi ilan edilmesinden sonra eve dönüşlerin hızlanması da bunun en somut örneklerinden biri olmuştur. Kamu ve özel sektörün de işleri "ev" den yürütme kararının temelinde de güvenlik ihtiyacı bulunmaktadır.

Türkiye'de özellikle sosyal medyada siyasi liderler, ünlüler gibi kesimler #EvdeKal, #EvdeKalTürkiye, #EvindeKalTürkiye, #HayatEveSığar gibi hashtag başlıklarıyla evde kalmanın önemi dile getirmeye çalışmıştır. Dönemim Sağlık Bakanı Fahrettin Koca "Yeni hayatlar kaybediyoruz. Vaka sayıları artıyor. Fakat mümkün olduğunca çok sayıda test yaptığımız unutulmamalı. Tedavi altına alınmış her hastayla, salgının önünü kesmiş oluyoruz. Bugün 9 yeni vefat, 289 yeni tanı var. Evimizde kalalım. Risk almayalım. Hayat eve sığar" (drfahrettinkoca, 2020a) paylaşımını yapmıştır. İl

ve ilçelerde de zorunlu olmadıkça evde kalınması ile ilgili ikazların yapılması ile vatandaşların evde kalmaları sağlanmıştır. Bu tedbirlere uymayan vatandaşların ise para cezasına çarptırılması kararlaştırılmıştır (TRTHaber, 2020). Benzer şekilde trafik ışıklarında ve çeşitli pankartlarda evde kal yazısı yazılarak vatandaşların bu süreçte evlerinde kalmaları noktasında uyarılar yapılmıştır. Yine İçişleri Bakanlığı 81 ilin valiliğine tam kapanma genelgesi göndererek sokağa çıkma kısıtlaması, iller arası seyahat kısıtlaması gibi tedbirler almıştır (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2021). Bütün bu tedbirler bu süreçte sokağın güvensiz evlerin ise güvenli mekânlar olarak görüldüğünün de somut örnekleridir.

Hastane (tedavi merkezi olarak) olarak ev: Pandemi sürecinde sık sık dile getirilen evde izolasyon, sosyal izolasyon, sosyal mesafe gibi kavramlar aslında bireylerin sağlığını güvende tutmak ve de sağlık sisteminin çökmesini engellemek amacıyla sürekli vurgulanmıştır ve uygulanması için talimatlar verilmiştir. Örneğin covid testi pozitif çıkan ve herhangi bir kronik rahatsızlığı olmayan genç kişiler evlerine yönlendirilmiştir ve tedavi yeri olarak kendi evi önerilmiştir ve bu süreçte on dört günlük karantina yeri olarak evler kullanılmıştır. Havadan veya solunum yollarından bulaşan hastalıkların yayılmasının önüne geçmek için bireylere bir süreliğine veya tamamen toplumdan uzak tutması olarak bilinen sosyal izolasyonu uygulama önerisi yapılmıştır. Sosyal izolasyonda kamu kurumlarının büyük bir çoğunluğu kapatılmaktadır ve toplumsal hayat evde devam etmektedir. Örneğin okulların, kursların, festivallerin, eğlence mekânlarının, alışveriş merkezlerinin, toplu taşıma araçlarının, bankaların ve marketlerin kapanışları gibi. Bireyin kendini izole etmesi aslında kabaca kamusal alanlara çıkmadan bir süreliğine veya uzun bir süre evde kalması demektir (Hürriyet, 2020). Dönemin Sağlık Bakanı Fahrettin Koca sosyal izolasyonun şart olduğunu fakat bu noktada yeterince başarılı olamadığımızı ifade etmiştir. Yine Koca, “hafif şikayetleri olup evde tedavisi yapılan veya semptomsuz ama izolasyon kuralına kesinlikle uyması gereken kişilerden bazılarının, bu kurala nedense uymadığını bilgisini alıyoruz. Testi pozitif çıkan kişi, bulaştırıcılık açısından kendini tıpkı hastanedeki gibi görmelidir” (drfahrettinkoca, 2020b) ifadeleriyle sosyal izolasyona dikkati çekmiştir ve bir başka paylaşımında ise evde izolasyon kuralına uymayanların tespit edilmesini sağlayacak bir sistemi devreye aldıklarını belirtmiştir (drfahrettinkoca, 2020c). Bu şekilde hem bireylere hizmet vermek hem de sağlık sisteminin çökmesini engellemek amaçlanmıştır. Dolayısıyla hastanelerin büyük bir yükü evlere taşınmıştır.

Eğitim-öğretim yeri olarak (okul olarak) ev: Pandemi sürecinde tartışılan en önemli konulardan biri de eğitimin nasıl devam ettirileceği konusu olmuştur. Türkiye’de ve diğer dünya ülkelerini çoğunda bu konuya dair evde eğitim, uzaktan eğitim gibi çözümler üretilmiştir. Uzaktan eğitim ile birlikte amaçlanan en temel gaye eğitimin aksamadan devam ettirilmesidir. Bu süreçte “uzaktan eğitimin” mekânı olarak evler öğrenci ve öğretmen (okul) arasında geçici de olsa bir tampon kurum olmuştur. Tampon kurum olmasını Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk şu sözlerle ifade etmiştir; “bizler sizden öğretmenlik yapmanızı, evinizi bir okula çevirmenizi tabii ki beklemiyoruz. Gayemiz şu ki, çocuklarımız okuldan ayrı kaldıkları bu süreçte derslerinden soğumasınlar, eğitimden kopmasınlar. Yarın okullar açıldığında büyük bir boşluk yaşamamasınlar, bağlantımızı sürsün...” (NTV, 2020). Bunun yanı sıra üniversitelerdeki eğitimlerin de yüz yüze yapılması yerine, uzaktan eğitimle devam ettirilmesi kararı alınarak, öğrenciler evde tutulmak istenmiştir. YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç da “...kampüslerimiz, fiziki olarak kapalı olsa da akademisyenler ve öğrencilerle uzaktan eğitimle iletişim içindeyiz...” (Kamuaajans, 2021) şeklinde açıklama yaparak “ev”in tampon kurum olma özelliğini vurgulamıştır.

İbadet yeri olarak ev: İnsanlar hayatları boyunca çeşitli güçlükler karşısında sığınacak bir liman inşa etme girişimlerinde bulunmuştur. Bu limanların en önemlilerinden biri de “sosyal acılar karşısında geliştirdikleri (dini) ritüeller olmuştur” (Şahin, 2019). Özellikle risk toplumunda insanlar dine-dinsel ritüellere daha çok sarılabilmektedir. Çünkü insan hayatı için “din gerek geleneksel toplumlarda gerekse risk zamanlarında olumlu bir teodise/güven olarak rol oynamaktadır” (Günerigök, 2018, s. 164). Bunun bilinciyle ülkemizde de özellikle pandemi dönemi boyunca toplu alanlarda bulunmama gibi uyarılar yapılarak ibadetlerin toplu olarak yapıldığı yerlerin geçici bir süreliğine kapatılması kararı alınmıştır. Bu süreçte evlerin birer mescit hükmüne dönüştürülerek, aile üyeleriyle bir cemaat oluşturularak inanç ve ibadet noktasında sorun yaşamaması önerileri verilmiştir. Bu önerilerin ötesinde bireylerin çoğu kendi kararlarıyla aile üyeleriyle birlikte evlerini birer mescide çevirmişlerdir. “Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş, Cuma namazı başta olmak üzere cami ve mescitlerde cemaatle namaza ara verildiğini belirterek, Cuma namazı yerine evde öğle namazı kılınmasını tavsiye etmiştir” (CNN Türk, 2020). Yine çocuklarını Kur’an Kurslarına gönderen aileler bu süreçte, çocuklarının eğitimini kendileri evde vermeye çalışmıştır.

İş yeri (ofis) olarak ev: Covid-19'un pandemi ilan edilmesi üzerine kamu ve özel sektörler, kamusal alanlardan çekilip işlerini evden yürütme kararı almıştır. Bu şekilde her bir çalışan için ev bir çalışma ofisi olarak da işlevsellik kazanmıştır. Bu girişimin, tüketimi diri tutmak, sosyal hayatın aksamasını önlemek, verilen hizmetlerin devam ettirilmesini sağlamak gibi birçok önemli nedeni olmuştur. Bu yönüyle evler hem bir üretme hem de bir tüketme merkezi haline gelmiştir.

Sosyalleşme alanı olarak ev: Yüz yüze ilişkilerin risk olarak algılanması ve ölüm kalım mevzusu olarak görülmesi (virüsün bulaşmasına bağlı olarak) insan ilişkilerinin boyutunu farklı şekillerde etkilemiştir. Çünkü artık her birey için diğer bütün bireyler birer risk olarak algılanmaktadır ve insanlar risk duyarlılığını daha fazla hissederek bunu ilişkilerine yansıtmaktadırlar. Risk toplumlarında hükümetler de insanlara ilişkilerine biraz daha ihtiyatlı davranmaları konusunda uyarılarak yaparak insanların ilişkilerine yükledikleri anlamları sorgulamalarına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla bu ve bunun gibi nedenlerle korku kültürü dediğimiz kültür insanları birbirine **yabancılaştırmaktadır** (Furedi, 2017). Pandemi sürecinde de insanlar birbirlerini veya sosyal ilişkileri tehdit olarak görmekte ve olabildiğince birbirlerinden uzak durmaya ve ilişkileri uzaktan, özellikle de sosyal medya araçları üzerinden yürütmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla sosyal bir varlık olan insan için risk toplumunda veya korku kültüründe, sosyalleşme alanı yine kendi evi olmuştur. Toplumsal ilişkiler, facebook, twitter, instagram, youtube gibi sosyal medya araçları üzerinden yapılan canlı bağlantılarla sürdürülmeye çalışılmıştır. Örneğin çoğu üniversite hocaları öğrencileriyle, farklı kurumlar çalışanlarıyla, aileler akrabalarıyla sosyal medya üzerinden yaptıkları canlı bağlantılarla bayramlaşma imkânını yakalamıştır. Bir nevi dijital ortamlarda bayramlaşma veya sanal bayram gibi kavramsallaştırmaları içeren konuşmalar yapılmaya başlanmıştır.

Yine ev özellikle bu süreçte bir eğlence merkezi haline getirilmiştir. Ebeveynler hem dışarıya, kamusal alanlara veya eğlence merkezlerine götüremedikleri çocukları hem de kendileri için ortak eğlenebilecekleri oyun türlerine yönelmişlerdir.

Son olarak risk toplumunda ev ile ilgili olumlu okumaların yapılmasının yanı sıra, olumsuz okumaların da yapılması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle evin birçok kesim için güvenli bir mekân olmasının yanı sıra bazı kesimler veya kişiler için güvensiz bir ortam olduğu gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin Covid-19 sürecinde evde kalma durumuyla birlikte boşanma

oranlarında artışın olduğu, aile içi ilişkilerin olumsuz şekilde etkilendiği, tüketimin arttığı, kadına yönelik rollerin daha somut ve yorucu bir hal alarak kadının iş gücü verimliliğini düşürdüğü, imkânlar dâhilinde toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretmesi gibi olumsuz sonuçlarının olduğuna dair de tez ve görüşler ileri sürülmüştür. Konuyla ilgili Taşgüzen Pülat (2021) Türkiye'nin farklı yerlerinde yaşayan yedi kadınla çevrimiçi görüşmeler gerçekleştirdiği çalışmasında görüşmeciler; evin güvenli bir ortam sunmasının yanı sıra bu durumun kendilerinin günlük düzenini bozduğuna, mahremiyet algısını riske attığına, çalışma pratiklerine ve boş zamanlarına yabancılaştığına, evin bir dinlenme olanağı sunma işlevinin artık daha çok tüketici bir baskı aracına dönüştüğüne yönelik görüşleri sıkça dile getirmiştir. Arıkboğa vd.'nin (2020, s. 23) çalışmasında ise pandemi döneminde erkeklere oranla kadınların iş yükünden dolayı daha çok tükenmişlik hissi yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun temel nedenini ise toplumsal cinsiyet rollerinde aramak mümkündür. Yine Karakaş vd.'nin (2022, s. 737) yaptıkları çalışmada ise erkeklere oranla kadın katılımcılar pandemi döneminde evde kalma durumu ile birlikte geleneksel rollerin değiştiğine daha az inanmaktadırlar.

Pandemi sürecinde evde kalmanın bir diğer olumsuz yanı ise çeşitli yaş gruplarında artan sosyal medya kullanımudur (Yıldırım ve İpek, 2020, s. 79). Bunun yanı sıra aile içerisinde politik, dini ve güncel tartışmalar da bu süreçte artmıştır (Karakaş vd., 2022, s. 740). Son olarak evde şiddet, geçimsizlik ve boşanma oranlarında da bir artış söz konusu olmuştur. Bu olumsuz durumlar ise evin güvenli bir mekân olmanın ötesinde güvensiz, yorucu ve yabancılaştırıcı bir mekân olabileceğinin de somut birer örneğidir.

Sonuç

Tarihsel arka plana bakıldığında zaman hemen hemen her dönemde insanlar, toplumsal yaşam içerisinde çeşitli tehlike ve risklerle karşılaşmıştır ve bu sorunlarla baş edebilmenin çeşitli yollarını aramıştır. Geleneksel dönemde toplumda bilinen mevcut riskler bulunmaktaydı. Yani toplumda insan eliyle oluşmayan, doğadan veya çevresel felaketlerden kaynaklanan ve en önemlisi de tahmin edilebilen riskler mevcut olmuştur. Bu risklere sel, felaket, çığ, kıtlık, savaş gibi olgular örnek verilebilir. Fakat günümüz toplumlarında riskler öngörülemez, hesaplanamaz ve denetlenemez bir boyuta ulaşmıştır.

Günümüz toplumlarını nitelemek amacıyla ortaya atılan Risk Toplum kuramına göre her dönemde riskler olmuş olsa bile risklerin boyutu her dönemde farklılaşmıştır. Risk toplumu, yerel veya bölgesel nedenlerden dolayı oluşan korku ve risklerin yanı sıra toplumsal ilişkiler dahil gündelik hayatın tamamında birçok farklı korkunun hâkim olduğu güvensizleştirilmiş bir toplumu ifade etmektedir. Böyle bir toplumda korku kültürünü benimsemiş toplum üyeleri için en büyük makro ilişki ve yapılardan en küçük mikro ilişki ve yapılara kadar her şey ve herkes kendileri için birer risktir, tehlike kaynağıdır, dolayısıyla herkes birer yabancıdır.

Kurama göre günümüzde bilginin artmasına paralel olarak çeşitli risk çeşitleri de oluşmakta ve de artmaktadır. Bugünün risklerini geçmişin risklerinden ayıran en önemli özelliği ise, insan eliyle oluşturulmuş olması (daha doğrusu insanlar yüzünden oluşan riskler olması), öngörülememesi ve denetlenememesidir. Dört bir tarafı risklerle çevrilmiş olan birey de çeşitli güvenlik arayışlarına girmektedir.

Covid-19 virüsünün pandemi ilan edilmesinden sonra imal edilen bu risk insanlarda bir korku kültürü yaşatmıştır. Ve bu süreçte hemen hemen her birey, her ortam ve her ilişki birer risk ve tehlike kaynağı olarak görülmüştür. Bunlardan korunmanın merkezi ise hem bireylerce hem de iktidarlarca en güvenli yerler/mekânlar olarak önerilen evler olmuştur. Fakat bu süreçte birçok yönüyle ve birçok kesim için güvenli ve tercih edilen evler aynı zamanda bazı kesimler (eşinden şiddet gören kadınlar gibi) için çeşitli açılardan olumsuz durumlara da sebebiyet verebilmiştir. Dolayısıyla bazı ailelerde sosyal, kültürel, dini, politik gibi tartışmaların artması ile artan şiddetli geçimsizlik, boşanma oranlarındaki artış, kadınların iş verimliliğinin düşmesi, tüketimin artması, sosyal medya kullanımının artması gibi çeşitli olumsuz sonuçlarının olduğuna dair tartışmalar da yürütülmektedir.

Covid-19 pandemisi ile birlikte evlerin de iktidar ilişkilerinden bağımsız olmadığı gerçeği bir kez daha anlaşılmalı ve evler toplumsal hayatın nabızı konumunda olduğunu da yüklediği çeşitli işlevleriyle göstermiştir. Evler hem bir okul hem bir tedavi merkezi hem sosyal ilişki mekânı hem dini ritüellerin mekânı hem iş yeri ofisi olma gibi birçok farklı açıdan tampon kurum olma görevini üstlenmiştir. Örneğin bu süreçte Türkiye’de sokağa çıkma yasakları ile birlikte evler iktidarın varlığını sürdürme imkânı bulduğu yeni birer kamusal alanlara dönüştürülmüştür. Türkiye’de ki kamusal alanlar evlere taşınarak varlıkları sürdürülmeye çalışılmıştır. Evlerin birer hastane ortamı gibi kullanılmasını sağlayan evde

izolasyon yönteminin önerilmesi, eğitim faaliyetlerinin evden yürütülme kararlarının alınması, cami gibi ibadethaneler yerine evlerin birer mescit veya cami gibi kullanılmasının önerilmesi gibi çeşitli tedbirlerle çeşitli ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de kamusal alanlar bir anlamıyla topyekün evlere taşınmak istenmiştir. Bütün bunlar bir bakıma iktidarın da eve taşındığının bir göstergesidir. Dışarıda kamusal alanda aktif olarak çalışan iktidar bu sefer kamusal alanın eve taşınmasıyla birlikte evlerde de daha görünür olmaya başlamıştır ve söylem ve uygulamalarıyla insanları yönlendirerek varlığını görünür kılmıştır.

Literatürde sosyo-mekânsal bir unsur olarak ev üzerine neredeyse hiç çalışma bulunmamaktadır. Fakat pandemi sürecinde yaşananlar ev üzerine tekrardan düşünmeyi gerekli kılmıştır. Evde kalma durumunun ister olumlu ister olumsuz sonuçları olsun toplumsal hayat içerisinde, sosyal ilişkilerde, kamu ve özel kurumlarda sürekliliğin sağlanması açısından evin ne kadar önemli (bazı kesimler için hariç) bir tampon bölge/kurum olduğu da tekrar anlaşılmıştır. Bu vesileyle çalışma, ev çalışmalarına dair literatüre katkı sunmak ve ev üzerine yapılacak olan çalışmalara öncülük etmek amacıyla yapılmıştır.

Extended Abstract

In The Context of the Covid-19 Pandemic Home and Power Relations in The Risk Society

Zeynep Dilekli Karatay⁵
ORCID: 0000-0002-9056-7283

Ahmet Ayhan Koyuncu⁶
ORCID: 0000-0002-5401-7647

Looking at the historical background, people in almost every period have faced various dangers and risks in social life and have sought various ways to cope with these problems. In the traditional period, there were known existing risks in society. In other words, there were risks in society that were not man-made, that arose from nature or environmental disasters and, most importantly, that could be predicted. Examples of these risks include floods, disasters, avalanches, famine and war. However, in today's societies, risks have reached an unpredictable, incalculable and uncontrollable dimension.

The most worrying aspect of a world full of risks is that it creates a culture of fear. In a culture of fear, individuals act with the feeling that they have to develop paranoia and act cautiously against all kinds of stimuli. Because the culture of fear created by the risks encountered has the power to affect everything, even human relations. No one and nowhere is safe for individuals and everyone is a danger. Today, the processes experienced with the Covid-19 pandemic constitute the most concrete example of this. People have been in a state of fear and panic in the face of the Covid-19 pandemic, even though deaths caused by various known diseases (such as deaths caused by smoking) have caused perhaps more deaths than Covid-19. The main reasons for this situation include people's ignorance of how and in what way Covid-19 will cause death, the fear created by the expectation of sudden death, the discourses put forward by the authorities of public and private institutions almost all over the world about Covid-19, the measures they have taken and the various theories put forward by various segments (such as coming out of the laboratory,

---

⁵ Dr., Independent Researcher, Department of Sociology, E-mail: zeynepdilekli3@gmail.com

⁶ Assoc. Prof. Dr., Afyon Kocatepe University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology, E-mail: ahmetakoyuncu@hotmail.com

etc.), Covid-19 being declared as a global epidemic, affecting every segment of society and all aspects of life.

Beck and Giddens tried to explain this situation of today's societies with the Risk Society theory. In the Risk Society, power is able to sustain its own existence. The most obvious example of this is the measures taken, discourses produced and practices implemented with the Covid-19 pandemic. Therefore, with the Covid-19 pandemic, it has once again become clear that homes are not independent from power relations. In this process, houses have assumed the duty of being a buffer institution in many different aspects such as being a school, a treatment center, a place of social relations, a place of religious rituals, and a workplace office. For example, in this process, with the curfews in Turkey, houses have been transformed into new public spaces where the government has the opportunity to maintain its existence. Public spaces in Turkey have been moved into houses to sustain their existence. As in various countries, public spaces in Turkey, as well as in other countries, have been tried to be moved to the home in a sense, with various measures such as proposing the isolation method at home, which allows homes to be used as a hospital environment, taking decisions to carry out educational activities from home, and proposing that homes be used as a masjid or mosque instead of places of worship such as mosques. In a way, all this is an indication that power has also moved into the home.

The power that has been actively working in the public sphere outside has started to become more visible in the homes with the transfer of the public sphere to the home, and has made its presence visible by directing people with its discourses and practices. Because in the culture of fear or risk society, the safest places are seen as homes. However, as seen during the Covid-19 pandemic, homes can never be subjected to a reading independent of the power relations that dominate individuals in social life and public spaces. In particular, the intervention of power in all areas of life through discourses and practices is also reflected in the relations within the "home". As in Foucault's analysis, power in the modern period continues to exist in micro structures by being present even in the simplest relationships as well as in macro structures.

There are almost no studies on the home as a socio-spatial element in the literature. However, what happened during the pandemic has made it necessary to think about home again. Whether the situation of staying at home has positive or negative consequences, it has been understood again

how important the home is as a buffer zone/institution (except for some segments) in terms of ensuring continuity in social life, social relations, public and private institutions. On this occasion, this study aims to analyze the relations between home and power in detail.

In the first part of the study, which consists of two parts, the risk society is tried to be explained in detail by taking Beck and Giddens into consideration, and in the second part, the relations between home and power are discussed in detail with reference to Foucault's analysis of power. Although the ontological foundations of Beck and Giddens' theory of risk society and Foucault's analysis of power are different, the main purpose of the study is to discuss what is really meant by the theory of risk society and to convey the background of how and how power relations appear in this society through "home". After all, power maintains its presence in the risk society as in every period. It is thought that this study, which is unique in terms of its subject, will make an important contribution to the literature.

Kaynakça/References

- Arıkboğa, F.Ş., Doğan, E., Akdöl, B. ve İrengün, O. (2020). *Küresel salgın döneminde evden çalışma araştırma raporu*. <https://cdn.istanbul.edu.tr/FileHandler2.ashx?f=kuresel-salgin-doneminde-evden-c%CC%A7alis%CC%A7maras%CC%A7tirma-raporu.pdf>
- Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve müphemlik*. (Türkmen, İ. Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beck, U. (2011a). *Risk toplumu: başka bir modernliğe doğru*. (K. Özdoğan ve B. Doğan, Çev.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Beck, U. (2011b). *World at risk*, (Ciaran Cronin, Trn.). Cambridge: Polity Press.
- Bilişli, Y. ve Çakmak, F. (2019). Michel Foucault'nun biyo-iktidar perspektifinden Türkiye'de gazete sağlık haberlerinin analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (35), 323-339.
- Cansever, T. (2013). *İslam'da şehir ve mimari*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- CNN Türk, (2020, Mart 16). Camiler kapatıldı mı? diyanetten son dakika açıklaması yapıldı. 16 Mayıs 2020 tarihinde, <https://www.cnnturk.com/turkiye/camiler-kapatildi-mi-diyanetten-son-dakika-aciklamasi-yapildi> adresinden erişildi.
- Dölek, E. (2018). *Max Weber ve Michel Foucault'da iktidar: karşılaştırmalı bir analiz*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (516491).

- drfahrettinkoca. (2020a, Mart 22). Yeni hayatlar kaybediyoruz. Vaka sayıları artıyor. Fakat mümkün olduğunca çok sayıda test yaptığımız unutulmamalı. Tedavi altına alınmış her hastayla, salgının önünü kesmiş oluyoruz. Bugün 9 yeni vefat, 289 yeni tanı var. Evimizde kalalım. Risk almayalım. Hayat eve sığar. (X).
- drfahrettinkoca. (2020b, Eylül 27). Hafif şikayetleri olup tedavisi evde yapılan veya semptomsuz ama izolasyon kuralına kesinlikle uyması gereken kişilerden bazılarının, bu kurala nedense uymadığı bilgisini alıyoruz. Testi pozitif çıkan kişi, bulaştırıcılık açısından kendini tıpkı hastanedeki hasta gibi görmelidir. (X).
- drfahrettinkoca. (2020c, Nisan 8). Vakaları, vaka teması olanları, şüpheli vakaları takip etmek için kullanımı zorunlu bir APLİKASYON geliştirdik. Evde izolasyon kuralına uyulup uyulmadığını tespit edeceğiz. İzolasyon ihlalinin yaptırımı olacak. Sistem bir iki gün içinde devreye girecek. (X).
- Foucault, M. (2011). *Entelektüelin siyasi işlevi* (3. baskı). (I. Ergüden, O. Akınhay ve F. Keskin, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Foucault, M. (2012). *İktidarın gözü*. (3. baskı). (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Furedi, F. (2017). *Korku kültürü: risk almamanın riskleri*. (B. Yıldırım, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden kaçıp giden dünya*. (O. Akınhay, Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Giddens, A. (2009). *Sağ ve solun ötesinde: radikal politikaların geleceği*. (M. Sözen ve S. Yücesoy, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Giddens, A. ve Sutton, P.W. (2020). *Sosyolojide temel kavramlar* (4). (A. Esgin, Çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi. (2014).
- Günerigök, M. (2018). *Risk toplumu ve din: yeni bir sosyolojiye doğru*. Ankara: Maarif Mektepleri Yayınevi.
- Gürcan, T. (2013, Kasım 10). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi. 28 Kasım 2019 tarihinde <https://evrimagaci.org/maslowun- ihtiyaclar-hiyerarşisi-1644> adresinden erişildi.
- Güven, S. (2020). Yeni koronavirüs hastalığının toplumsal etkileri üzerine bir değerlendirme. *TRT Akademi Dergisi*, 5(10), 91-98.
- Hürriyet, (2020, Nisan 10). Sosyal izolasyon nedir? izole etmek ne demek? 23 Ağustos 2020 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/galeri-sosyal-izolasyon-nedir-izole-etmek-ne-demek-41491437> adresinden erişildi.
- Kamuajans, (2021, Kasım 2). YÖK Başkanı Yekta Saraç'tan uzaktan eğitim açıklaması. 27 Aralık 2021 tarihinde <http://www.kamuajans.com/akademik-personel/yok-baskani-yekta-sarac-tan-uzaktan-egitim-aciklamasi-h548717.html> adresinden erişildi.

- Karakaş, M., Sala, B., Aykut, G., Bozkurt, R., vd. (2022). Covid-19 Salgını Sürecinde Evin Kullanımına İlişkin Sosyolojik Bir Analiz, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 724-742. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.1078871>
- NTV, (2020, Mart 23). Uzaktan eğitimde ilk ders bakan Selçuk'tan. 27 Ağustos 2020 tarihinde <https://www.youtube.com/watch?v=IEJyNLIImCQ> adresinden erişildi.
- Saf, H.H. (2017). Risk toplumunda toplumsal denetim: Whatsapp darbesine face-time önlemi. *TRT Akademi*, 2(3): 160-180.
- Soydemir, S. (2011). Modernizmin karanlık yüzü: risk toplumu. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(2), 169-178.
- Şahin, İ. (2019). *Hayat bir oyundur-sosyal acı, teodise, sosyodise ve ritüel*. Ankara: Çizgi Kitabevi.
- T.C. İçişleri Bakanlığı, (2021, Nisan 26). 81 il valiliğine tam kapanma genelgesi gönderildi. 13 Temmuz 2024 tarihinde, <https://www.icisleri.gov.tr/81-il-valiligine-tam-kapanma-tedbirleri-genelgesi-gonderildi> adresinden erişildi.
- Taşgüzen, Z. (2021). Pandemi Sürecinde Ev: Gündelik Pratikler ve Yeni Kamusallığın Deneyimi. *İDEALKENT (COVID-19 Sonrası Kentsel Kamusal Mekânların Dönüşümü)*, 586-608. <https://doi.org/10.31198/idealkent.871640>
- TRTHABER, (2020, Mart 28). Cumhurbaşkanı Erdoğan yeni tedbirleri açıkladı. 13 Temmuz 2024 tarihinde, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/cumhurbaskani-erdogan-yeni-tedbirleri-acikladi-470824.html> adresinden erişildi.
- Yardımcıoğlu, M. ve Kaplan, M. (2018). Kapitalizm ve şizofreni: Deleuze ve Guattari, *İslâhiye İİBF Uluslararası E-Dergi*, 2(2), 77-87.
- Yıldırım, E. (2008). Risk toplumunda (depremle) yaşamak. *Akademik İncelemeler*, 3(1), 75-85.
- Yıldırım, O ve İpek, İ. (2020). Yeni koronavirüs salgını dolayısıyla gündeme gelen sosyal izolasyon ve gönüllü karantina döneminde internet ve sosyal medya kullanımı, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (52), 69-94. <https://doi.org/10.47998/ikad.788255>
- Yıldırım, Y. (2010). *Private and public use of the living room: an upper income case in Ankara*. (Master Thesis). Ulusal Tez Merkezi. (262320).
- Yörük, A. (2006). *Şehir sosyolojisinin ve insan ekolojisinin teorik temelleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Zeynep Dilekli Karatay

2017 yılında Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. 2019 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansını tamamlamasının ardından aynı anabilim dalında doktora eğitimini 2024 yılında tamamladı. Akademik çalışmalarına devam etmektedir.

She graduated from Muş Alparslan University, Faculty of Arts and Sciences Department of Sociology in 2017. She completed her MsC degree (2019) and PhD degree (2024) at Afyon Kocatepe University Institute of Social Sciences, Department of Sociology. She continues his academic studies.

E-posta: zeynepdilekli3@gmail.com

Ahmet Ayhan Koyuncu

Lisans eğitimini 2005 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde tamamladı. 2008 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansını tamamladı. 2010 yılında Muş Alparslan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2015 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamladı. 2015 yılında Muş Alparslan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi, 2018 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde Dr. Öğr. Üyesi, 2020 yılında aynı bölümde Doçent unvanı ile çalışmalarına devam etmektedir.

He completed his undergraduate education at Afyon Kocatepe University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology in 2005. In 2008, he completed his MsC degree at Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology. In 2010, he started working as a Research Assistant in the Department of Sociology at Muş Alparslan University. In 2015, he completed his doctorate education at Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology. He has been working as Asst. Prof. in the Sociology Department of the Faculty of Arts and Sciences in 2015, Asst. Prof. in the Sociology Department of the Faculty of Arts and Sciences in 2018 and in the same department Assoc. Prof. Dr. since 2020.

E-posta: ahmetakoyuncu@hotmail.com